

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN KAYNAŞTIRMA EĞİTİMİNDEKİ YETERLİKLERİ¹

Emine BABAÖĞLAN

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Burdur.

Şahika YILMAZ

Mehmet A. Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Burdur.

Özet

Bu çalışmada; ilköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yeterli bilgi ve donanıma sahip olup olmadığı araştırılmaktadır.

Çalışma grubunu Burdur il merkezindeki ilköğretim okullarında çalışan 40 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma tarama modelindedir. Araştırma verileri, öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılması amacıyla nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme yoluyla toplanmıştır. Görüşme formunda, yarı yapılandırılmış ve açık uçlu olmak üzere toplam 7 soru bulunmaktadır. Elde edilen veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir.

Çalışma sonucunda, sınıf öğretmenlerinin çoğunun kaynaştırma ile ilgili herhangi bir eğitim almadığı ve kaynaştırma eğitimi konusunda kendilerini yetersiz gördüğü sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Kaynaştırma Eğitimi, Sınıf Öğretmeni, Yeterlik.

COMPETENCY OF CLASSROOM TEACHERS IN THE INCLUSIVE EDUCATION

Abstract

In this study, whether classroom teachers in the primary school have enough knowledge and implements or not is analysed.

Qualitative research method was used in this research. The study group of this research is 40 Classroom teachers, who work in primary schools in Burdur. A face to face interview form which are consist of seven semi-structured and open-ended questions were prepared for teachers. Data were analyzed with content analysis.

In the research, many of the class teachers have no education about inclusive education and they regard themselves as inadequate about inclusive education.

Key words: Inclusive education, class teacher, competence.

1Bu makale, Yrd.Doç.Dr Emine BABAÖĞLAN'ın danışmanlığında yüksek lisans tez çalışması yapan öğrenci Şahika YILMAZ'ın Sınıf öğretmenliği yüksek lisans çalışmaları sırasında hazırlanmıştır.

1. Giriş

Her birey farklı kişilik özelliklerine sahiptir. Bazı bireyler ise doğuştan veya sonradan olma belli bir özre sahiptirler. Bu bireylerin de kendilerini bazı alanlarda geliştirmelerine yardımcı olunması gerekmektedir. Kaynaştırma eğitimi; özel eğitime muhtaç bireylerin diğer akranlarıyla aynı ortamda eğitim görmelerini sağlamak ve bu bireylere beceriler kazandırılmasını hedeflemektedir (Battal, 2007).

Kaynaştırma, özel eğitim gereksinimi ve yetersizliği olan öğrencilerin eğitim olanaklarını artırmak için geliştirilen önemli bir eğitim planıdır. Özel gereksinimi olan öğrencilerin okullarda kaynaştırma yoluyla eğitim hakkına sahip olmaları ve bu öğrenciler için kaynaştırma eğitiminin daha etkili olması, kaynaştırma eğitiminin desteklenmesindeki iki önemli nedendir (Lindsay, 2007).

Kaynaştırma eğitimi; özel eğitime gereksinimli öğrencilerin hiçbir özel eğitim desteği olmadan aynı yaştaki akranlarıyla yalnızca aynı sınıf ortamında, birlikte eğitilmeleri anlamına gelmemektedir. Kaynaştırma eğitimi özel eğitim gerektiren öğrencilerin genel eğitim sınıflarında uygun özel eğitim desteği sağlanarak eğitim görmelelidir (Bender, Vail ve Scott, 1995; Kargın, 2004). Engelli öğrencilerin, engelli olmayan akranlarıyla birlikte eğitilmelerinin amacı; engelli öğrencilerin akranları ile akademik ve sosyal yönden bütünleştirilerek sosyal ve duygusal yönden gereksinimlerinin karşılanmasını sağlamaktır (Sucuoğlu ve Özokçu, 2005).

Kaynaştırma eğitimi, 1983 yılında çıkarılan 2916 sayılı yasa, 1997' de çıkarılan 573 sayılı kararname ve buna dayalı olarak 2000 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri yönetmeliği ile yaygın olarak uygulanmaya başlanmıştır (İzci, 2005). Özel eğitim alanında ortaya çıkan gelişmeler sonunda günümüzde pek çok özel gereksinimli öğrenci genel eğitim sınıflarında eğitim görmektedir. Günümüzde engelli çocukların daha erken dönemde tanılandığı, eğitim olanaklarından daha fazla sayıda bebeğin/çocuğun yararlandığı, okul öncesi dönemde özel eğitim hizmetlerinin giderek yaygınlaştığı, kaynaştırma eğitimine daha fazla öğrencinin alındığı, dikkati çekmektedir (Kargın, 2003).

Özel eğitime gereksinimi olan bireylerin kendi gereksinimleri doğrultusunda en üst düzeyde gelişimlerini sağlamak için uygun eğitim fırsatlarından yararlanmaları gerekmektedir (Kargın, 2004). Özel gereksinimli öğrencilerin eğitiminde en az kısıtlayıcı eğitim ortamı önerilmektedir. En az kısıtlayıcı eğitim ortamında öğrencinin normal yaşlılarıyla bir arada bulunması ile gereksinimlerinin en üst düzeyde karşılanması hedeflenmektedir. En az kısıtlayıcı eğitim ortamı ise kaynaştırmayı işaret etmektedir (Kırcaali-İftar, 1998). En az kısıtlayıcı ortam belirlenirken, özel gereksinimli öğrencinin olabildiğince akranları ile bir arada olması ve öğrencinin en üst düzeyde başarı göstermesi hedeflenir. Uygulamada özel gereksinimli öğrencilerin özel gereksinimli olmayan akranlarıyla birlikte eğitim görmeleri kaynaştırma olarak görülmele birlikte, kaynaştırmanın yalnızca fiziksel birliktelik anlamına gelmediği kabul edilmektedir (Kargın, 2004).

Birçok ülkede kaynaştırma uygulamalarının artmasıyla genel eğitim sınıfları git-tikçe daha heterojen sınıflar olmakta; sınıf öğretmenleri özel gereksinimli öğrenciler-le daha fazla karşılaşmaktadırlar (Sucuoğlu, Özokçu ve Ünsal, 2004). 1960 yılından itibaren gelişmiş ülkelerdeki öğretmenler normal sınıflarda engelli öğrencilerin eği-tilmesi için daha fazla sorumluluk almaya başlamışlardır (Ferguson ve Ralph, 1996 ve Garner, 1996). Sınıf öğretmeni, özel gereksinimli olan öğrencilerin normal geli-şim gösteren çocukların bulunduğu sınıfa kaynaştırılmasında hem sınıfın sosyal iklimi, hem de davranışlar açısından güçlü bir arabulucudur. Sınıftaki öğrencilerin gerek-sinimlerinin karşılanması, sınıfta sağlıklı etkileşimlerin kurulması ve sürdürülmesi, özel gereksinimli olan çocukların sınıfa, okula, hatta topluma sosyal kabulü büyük öl-çüde öğretmene bağlıdır (Yıkılmış, 2006). Kaynaştırma sınıfı öğretmeni, kaynaştırma-nın özel gereksinimli öğrencilerin hakkı olduğuna ve gerekleri yerine getirildiğinde başarıya ulaşacağına inanmalıdır. Ayrıca öğretmen, kaynaştırmada ortaya çıkabilecek sorunları gidermede gerekli çabayı göstermeye ve başkalarıyla işbirliği yapmaya hazı-ır olmalıdır (Kırcaali-İftar, 1998). Kaynaştırma uygulamasının başarılı olabilmesin-deki en önemli öge öğretmenlerdir. Öğretmenin bilgi sahibi olması, kaynaştırma uy-gulamasının başarıyla yürütülmesinde önemlidir (Batu, 2000). Eğitim süreci sonunda bireylerin topluma kazandırılabilmesi için bu sürecin en uygun şekilde tasarlanması gerekmektedir. Bunun için de özel eğitim gerektiren bireylerin eğitim-öğretim prog-ramlarının onları toplum hayatına hazırlayıcı ve günlük hayatta kullanabileceği beceri-leri geliştirici yönde hazırlanmalıdır (Battal, 2007).

Ülkemizde kaynaştırmaya devam eden öğrenci sayısı giderek artmakla birlikte özel gereksinimli öğrenci ve öğretmenlere genel eğitim sınıflarında hiçbir özel eğitim desteği sağlanmamaktadır. Böylece genel eğitim sınıflarında özel gereksinimli öğren-ci ile sınıf öğretmeni karşı karşıya kalmakta ve sınıfta yaşanan sorunları sınıf öğret-meni tek başına çözememektedir (Bender, Vail ve Scott, 1995 ve Kargın, 2004). Ül-kemizde kaynaştırma eğitimi hem yasal düzeyde hem de uygulamada kabul görmesi-ne karşın, öğretmen yetiştiren programların içerikleri incelediğinde özel eğitim ile il-gili derslerin bulunmadığı dikkati çekmektedir. Genel eğitim okullarında görev ala-cak pek çok öğretmen mesleki eğitimleri sırasında özel eğitime ilişkin yetersiz bir do-nanımla mezun olmaktadır. (Kargın, 2004).

Kaynaştırma eğitiminde öğretmenlerin yeterlikleriyle ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Araştırmalar sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yeterli donanıma sahip olmadığını ortaya koymuştur (İzci, 2005 ve Temel, 2000). Yine birçok araştı-rmada sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitiminde yeterli bilgi ve beceriye sahip ol-ması gerektiği (Yıkılmış, 2006; Kırcaali- İftar, 1998; Ferguson ve Ralph, 1996 ve Gar-ner, 1996) görülmüştür. Ayrıca kaynaştırmaya yönelik bilgi eksikliğinin, öğretmenle-rin kaynaştırmaya yönelik tutumlarını olumsuz yönde etkilediği (Yıkılmış ve Gözün, 2004) ve öğretmenlik eğitiminde özel eğitim ile ilgili dersleri almaları gerektiği (İzci, 2005) belirlenmiştir. Glick ve Schubert (1981) ise üniversite öğreniminde kaynaştır-ma eğitimi eksikliğinin öğretmenlerin, özel gereksinimli öğrencilerle karşılaştıkların-

da kendilerini yeterli hissetmelerini engellediğini belirtmiştir. İzci (2005) de, yaptığı araştırmada öğretmenlerin özel eğitime muhtaç çocuklara birtakım sınıf içi ve dışı etkinliklerde bulunmak istemelerine rağmen, bu alandaki bilgi ve beceri eksikliklerinin, kendilerini bu alanda yetersiz hissetmelerine neden olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğretmenin eğitimi, sınıf içindeki uygulamasını önemli oranda etkiler ve öğretmenler kaynaştırma eğitiminin başarısında çok önemli bir role sahiptir (Angelides, Stylianou ve Gibbs 2006; Lindsay, 2007). Sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamasındaki yeterliklerinin araştırılması öğretmen yetiştirmede kaynaştırma eğitiminin önemini ortaya koyarak, öğretmen yetiştirme sürecine katkı sağlayabilir.

Orel, Zerey ve Töret (2004) de, yaptığı çalışmada kaynaştırma dersi almanın yani kaynaştırma konusunda yeterli olmanın sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya ilişkin tutumları üzerinde olumlu yönde değişikliğe yol açtığı sonucuna ulaşmıştır.

Bu çalışmada; ilköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkında yeterli bilgi ve donanımına sahip olup olmadığı araştırılmıştır. Bu araştırma sonucunda; sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkındaki yeterlikleri ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu amaçla “İlköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterlikleri nedir?” sorusuna yanıt aranmıştır.

2. Yöntem

Araştırma tarama modelindedir. Araştırma verileri, öğretmen görüşlerinin ortaya çıkarılması amacıyla nitel araştırma veri toplama yöntemlerinden görüşme yoluyla toplanmıştır.

Çalışma grubu: Araştırmada 2007- 2008 eğitim öğretim yılı Burdur İl merkezinde bulunan 23 ilköğretim okulundan 13 ilköğretim okulu tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Yine bu 13 okuldan tesadüfi örnekleme yöntemiyle her okuldan ortalama üçer tane olmak üzere seçilen 40 sınıf öğretmeni araştırmanın çalışma grubudur.

Verilerin toplanması: Araştırmada çalışma grubundaki 40 sınıf öğretmeniyle yüz yüze görüşülmüştür. Görüşme formunda, yarı yapılandırılmış ve açık uçlu olmak üzere toplam 7 soru bulunmaktadır. Sorular öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi hakkındaki yeterliklerini ortaya koymaya yöneliktir. Bunun için sınıf öğretmenlerine, öğrenimleri boyunca kaynaştırma eğitimi ile ilgili herhangi bir ders alıp almadıkları ve öğretmenlik yaşantıları boyunca kaynaştırma eğitiminde yeterliklerini artırmak için ne tür çalışmalarda buldukları sorulmuştur.

Geçerlik: Görüşme formundaki sorular önce literatür taraması yapılarak daha sonra ilgili uzman görüşleri alınarak araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanmıştır.

Güvenirlilik: Görüşme formundaki soruların güvenilirliği tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen üç ilköğretim okulunda, yine tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen 5

sınıf öğretmenine uygulanarak sağlanmıştır. Görüşme formundaki soruların, araştırmanın amacına tam anlamıyla hizmet edebileceği anlaşıldıktan sonra uygulanmıştır.

Verilerin analizi: Veriler içerik analizi ile analiz edilmiştir. Ulaşılan 40 sınıf öğretmeninin verdiği yanıtlar ortak noktaları doğrultusunda kategorilenmiş ve bu kategoriler kaç öğretmenin hangi yanıtı verdiğini yansıtacak şekilde bulgular bölümünde ele alınıp açıklanmıştır.

3. Bulgular

Bu bölümde, araştırmaya katılan 40 sınıf öğretmenin üniversite öğrenimlerinde kaynaştırma eğitimi alma ve kaynaştırma eğitimi ile ilgili hizmetiçi eğitim kurslarına katılma durumlarına ilişkin bulgular verilmiştir. Ayrıca kaynaştırma eğitimi hakkındaki eksikliğini geliştirmek için yapılanlar, kaynaştırma eğitimi ile ilgili kitap, dergi, makale okuma, kaynaştırma eğitimi ile ilgili konferans, seminer ya da herhangi bir projeye katılma durumlarına ilişkin bulgular verilmiştir. Son olarak sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkındaki bilgilerinin kaynağı ve kaynaştırma öğrencilerine karşı kendilerini yeterli görüp görmedikleri ile ilgili bulgular ele alınmıştır. Bu araştırmaya katılan 40 sınıf öğretmenin 22'si erkek, 18'i bayandır. Ayrıca bu 40 sınıf öğretmenin 5'i 40 yaşın altında, 35'i de 40 yaşın üstündedir.

Araştırmaya katılan 40 sınıf öğretmeninden sadece 6 tanesi kaynaştırma eğitimi almıştır. Bu eğitimin de "Kaynaştırma Eğitimi" adı altında özel bir ders olarak değil; özel eğitim derslerinde sadece bir konu olarak işlendiğini belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin hiçbirinin kaynaştırma eğitimi konusunda hizmetiçi eğitim kurslarına katılmadığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmada görüşleri alınan 40 sınıf öğretmenin sadece 4 tanesinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili kitap, dergi, makale, vb okudukları ve kendi çabalarıyla bilgi sahibi olmak için böyle bir girişimde buldukları ortaya çıkmıştır. Diğer yandan araştırmaya katılan 40 öğretmenden sadece 5 tanesinin kaynaştırma eğitimi ile ilgili projeye, konferans veya seminere katıldığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin sahip oldukları bilgilerin kaynağı ile ilgili olarak; 2 öğretmen kaynaştırma eğitimi hakkındaki bilgileri Rehberlik Araştırma Merkezi'nden (RAM) gelen uzmanların verdikleri bilgiler doğrultusunda kazandıklarını belirtmişlerdir. Aynı şekilde 1 öğretmen üniversitede aldığı ders sayesinde, 2 öğretmen ise kendi çabalarıyla, 7 öğretmen ise meslek yaşantıları boyunca edindikleri deneyimler sayesinde kaynaştırma eğitimi hakkında bazı bilgilere sahip olduğunu belirtmiştir. Geriye kalan 28 öğretmen ise kaynaştırma eğitimi hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadığına söylemiştir.

Araştırmaya katılan 40 öğretmenin tamamı üniversite eğitimlerinde aldığı kaynaştırma konusundaki eğitimin eksik olduğunu ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 7'sinin kaynaştırma eğitimlerindeki eksiklerini gidermek için çalışmalar yaptığı ortaya çıkmıştır. Bunlardan 4 öğretmenin kaynaştırma eğitimi hakkında kitap okuduğu, 2 öğretmenin internetten bilgi edindiği ve 1 öğretmenin ise kaynaştırma eğitimi hakkında verilen konferanslara katıldığı belirlenmiştir. Geri kalan 33 öğretmenin ise kaynaştırma eğitimindeki eksikliklerini gidermek için hiçbir çalışma yapmadıkları görülmüştür.

Son olarak da araştırmaya katılan öğretmenlerden sadece 7 tanesi kendilerini kaynaştırma eğitiminde yeterli gördüğünü, geriye kalan 33 öğretmen ise hiçbir şekilde kendilerini yeterli görmediklerini belirtmişlerdir.

4. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada; ilköğretim okullarındaki sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkında yeterli bilgi ve donanıma sahip olup olmadığı, kendi algılarına göre ortaya konmaya çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ışığında ortaya çıkan sonuçlar bu bölümde yorumlanmıştır.

Araştırmada görüşülen öğretmenlerin çoğu kaynaştırma ile ilgili herhangi bir eğitim almamıştır. Oysa ki her sınıf öğretmenin kaynaştırma eğitimi ve özel eğitim konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir. Bu yüzden öğretmen yetiştiren eğitim fakültelerinde özel eğitim dersi olması faydalı olabilir. Hatta öğretmenlik staj uygulamasının, öğretmen adaylarının kaynaştırma eğitiminde de deneyim kazanmalarına olanak sağlayacak içerikte düzenlenmesi faydalı olabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerden hiçbirinin kaynaştırma eğitimi konusunda kendilerini geliştirmek ve eksiklerini gidermek için hizmetiçi eğitim kurslarına katılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka deyişle görüşülen sınıf öğretmenleri eğitim almadıklarını belirtmelerine ve bu konuda yeterli olmadıklarını düşünmelerine rağmen hiçbir öğretmen kaynaştırma eğitimi konusunda bir hizmetiçi eğitim kursuna katılmamıştır. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin bu alandaki eksiklerini gidermek amacıyla, okul yöneticilerinin ve ilköğretim denetçilerinin öğretmenleri hizmetiçi eğitim kursu almaya yönlendirmesi öğretmenlerin hizmetiçi eğitim kurslarına katılmasında etkili olabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunluğunun kaynaştırma eğitimi konusunda bilgilenmek için kitap, dergi, makale, vb okumadığı sonucuna ulaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun kaynaştırma eğitiminde eksiklerini tamamlamak ve kendini geliştirmek adına çabasının olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğunun kaynaştırma eğitimi konusunda konferans, seminer veya projelere katılmadığı görülmüştür. Bu araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun kaynaştırma eğitimi yeterliklerini geliştirmek adına hiçbir faaliyette bulunmadığı söylenebilir.

Çoğunluğunun kaynaştırma eğitiminde bilgi sahibi olmadıkları ortaya çıkan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi hakkında sahip oldukları bilgilerin kaynağının ne olduğu sorulduğunda bazı ortak görüşler ortaya çıkmıştır. Bunlar; Rehberlik Araştırma Merkezinden gelen uzmanlardan edinilen, kişisel çabalarla sahip olunan, çok az bir oranda da olsa üniversite öğrenimiyle kazanılan ve mesleki deneyimlerle edinilen bilgilerdir. Fakat bu görüşler araştırmaya katılan öğretmenlerin çok azına aittir. Yani büyük çoğunluk, kaynaştırma eğitimi konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan bütün sınıf öğretmenleri aldıkları üniversite eğitiminin eksik olduğunu düşünmektedirler. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin tamamının aldığı eğitimi “kaynaştırma eğitimi” yönünden eksik görmesi büyük bir soruna işaret ediyor olabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin 7’sinin kaynaştırma eğitimlerindeki eksiklerini gidermek için çalışmalar yaptığı ortaya çıkmıştır. Fakat bu yanıtlar araştırmaya katılan öğretmenlerin çok az bir bölümüne aittir. Büyük çoğunluğu ise, eksiklerini gidermek için hiçbir şey yapmadıklarını belirtmişlerdir. Sonuç olarak araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin çoğunluğunun gerek üniversite öğrenimlerinde, gerekse üniversite öğrenimi sonrasında kaynaştırma eğitimi yeterliklerini geliştirmek için herhangi bir çalışma yapmadıkları söylenebilir. Bu sonuç Sarı ve Bozgeyikli’nin (2003), öğretmen adaylarının kaynaştırma öğrencilerine yönelik tutumlarının olumsuz olduğu bulgusuyla tutarlıdır. Öğretmenlerin kaynaştırma eğitimindeki yeterliklerini geliştirme yönünde çaba sarf etmemelerinin nedenlerinden biri, kaynaştırma öğrencilerine yönelik olumsuz tutumları olabilir. Ancak Ertunç (2008), araştırmasında anket uygulanan beden eğitimi öğretmenlerinin kaynaştırma uygulamaları ile ilgili bilgilerinin yetersiz olmasına rağmen kaynaştırma öğrencilerine bakış açılarının olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, büyük bir çoğunluğu kendini kaynaştırma eğitiminde yeterli görmemektedir. Daha önce yapılan bazı araştırmalar da (İzci, 2005 ve Temel, 2000) bu sonuçları destekler niteliktedir. Örneğin İzci (2005) görev yapmakta olan sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimi konusundaki bilgi ve beceri eksiklikleri olmasının, kaynaştırma eğitiminde istenilen verimin elde edilememesinin nedenlerinden biri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Başka bir araştırmada Sarı ve Bozgeyikli ise (2003) özel eğitim dersi almayan öğretmen adaylarının, normal sınıflarında engelli öğrenci olmasından mutlu olmadıklarını veya olamayacaklarını vurgulamış; aynı şekilde özel eğitime muhtaç öğrencilerin bu öğretmenlerin sınıflarında bulunmasının hem özel eğitime muhtaç öğrenciler hem de diğer öğrenciler açısından sorunlu olacağını belirtmiştir. Ayrıca bu sorunların giderilmesi için sınıf öğretmenlerinin eğitim fakültelerinden yeterli donanıma sahip bir şekilde mezun olmaları gerektiğini, derslerin uygulamalı olmasını ve görev yapmakta olan öğretmenlerin ise hizmetiçi eğitim kurslarına yönlendirilmelerini ve bu kurslara gönüllü öğretmenlerin alınmasını vurgulamışlardır. Çuhadar (2006) ise kaynaştırma eğitimi yapılan okullarda özellikle

rehber öğretmen eksiğinin giderilmesi, tüm okullara rehber öğretmen atanmasının uygun olmadığı durumlarda da eğitim bölgeleri bazında merkez okullarda görev yapan rehber öğretmenlerin sayılarının artırılarak bu alanda hizmet verebilecek hale getirilmelerinin sağlanması gerektiğini önermektedir. Bu konuda Nizamoglu (2006) ise öğretmenlerin aynı sınıfta farklı öğrenci gruplarıyla ayrı ayrı çalışma yapmanın mümkün olmadığı düşüncelerine sahip olduklarını, ayrıca özel gereksinimli öğrenci için herhangi bir çaba içerisinde bulunmadıkları sonucuna ulaşmıştır.

Kaynaştırma eğitiminde uygun bir programın hazırlanmasının yanı sıra, eğitimcinin de bu programı uygulayabilmesi, programı desteklemesi önemlidir. Sınıf içinde öğretmen devamlı olarak, gruptaki her çocuğun dikkatini kontrol etmeli, gerektiği anda müdahale edebilmelidir (Karadeniz, 2002). Temel (2000) de araştırmasında, öğretmenlerin kaynaştırma eğitimi konusunda yaşadıkları sorunun temel nedeninin kaynaştırma eğitimindeki bilgi eksikliği olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu eksikliği gidermek için Sarı ve Bozgeyikli (2003) öğretmen yetiştiren fakülte ve yüksek okullardaki programlarda öğretmenlik sertifikası dersleri içerisinde en az bir dönemlik de olsa ‘Özel Eğitime Giriş’ dersinin zorunlu dersler arasında yer alması gerekliliğini önermişlerdir. Ayrıca her öğretmen adayı mesleğe başladıktan sonra düzenli olarak özel eğitimle ilgili hizmet içi eğitimden geçebilir ve her öğretmen adayı mesleğe başlamadan önce özel eğitime muhtaç çocukların eğitildiği kurumlarda eğitimsel etkinliklere katılabilir ve en az birkaç saatlik öğretim etkinliklerinde uygulama amaçlı bulunabilir (Sarı ve Bozgeyikli, 2003). Ayrıca Temel (2000)’e göre “Özel Eğitime Muhtaç Çocukların Eğitimi” dersini alan öğretmenler ile almayanlar arasında kaynaştırma eğitimi hakkında genel görüşler farklılaşmasa da, kaynaştırma süreci sırasında yapılması gerekenler konusunda ders alan grup kendilerini daha yeterli görmektedirler. Battal (2007) ise yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin ve branş öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimine muhtaç öğrencileri tanıma, eğitim uygulama ve değerlendirme alanlarında yeterli oldukları sonucuna ulaşmıştır. Fakat öğretmenlerin bazı ilkeleri bilmediğini gözlemlemiş ve bunu da kaynaştırma eğitimi konusunda yeterli eğitim almış olmamalarına bağlamıştır.

Kaynaştırma eğitiminin başarılı bir şekilde uygulanmasına okul yönetiminin de destek vermesi için yasal yönden okul yöneticilerine rol ve sorumluluk verilmelidir. Bunun yanı sıra özel eğitime muhtaç çocuklara yönelik olumlu toplumsal tutum oluşturulmasıyla ilgili tüm devlet kurumları, gönüllü kuruluşlar ve medyanın işbirliğini geliştirici önlemler yöneticilerin işbirliği ile alınabilir (Sarı ve Bozgeyikli, 2003).

Çalışma verilerinin yüz yüze görüşme yöntemiyle toplanması nedeniyle az sayıda sınıf öğretmenin görüşünün alınması bu araştırmanın sınırlılıklarındandır. Bu nedenle araştırma bulgularının genellenebilirliği düşüktür.

Alanyazın incelendiğinde kaynaştırmaya yönelik öğretmen görüşlerinin belirlendiği çeşitli araştırmalar (Batu, 2000; Çuhadar, 2006; Temel, 2000; Yıkılmış, 2006) olmasına karşılık, sınıf öğretmenlerinin kaynaştırma eğitimindeki yeterliklerinin belir-

lendiği çalışmaların az sayıda olduğu görülmüştür. Bu nedenle bu alanda çalışmaların yapılması alana katkı sağlayabilir. Hatta öğretmen yeterliklerinin sadece öğretmenlerin kendi algılarına göre değil, yönetici ve ilköğretim denetçisi görüşlerine göre araştırılması veri çeşitliliği sağlaması açısından alana daha fazla katkı getirebilir.

5. Kaynakça

1. Angelides, P., Stylianou, T. ve Gibbs, P. (2006). Preparing teachers for inclusive education in Cyprus. *Teaching And Teacher Education*, 22(4), 513-522.
2. Battal, İ. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin ve Branş Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimine İlişkin Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi*. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
3. Batu, E.S. (2000). Kaynaştırma, destek hizmetler ve kaynaştırmaya hazırlık etkinlikleri. *Özel Eğitim Dergisi*, 2(4), 35-45.
4. Bender, W. N., Vail, C. O. ve Scott, K. (1995). Teachers' attitudes toward increased mainstreaming: implementing effective instruction for students with learning disabilities. *Journal of Learning Disabilities*, 28(2), 87-94.
5. Çuhadar, Y. (2006). *İlköğretim 1- 5. Sınıflarda Kaynaştırma Eğitimine Tabi Olan Öğrenciler İçin Bireyselleştirilmiş Eğitim Programlarının Hazırlanması, Uygulanması, İzlenmesi ve Değerlendirilmesi İle İlgili Olarak Sınıf Öğretmenleri Ve Yöneticilerin Görüşlerinin Belirlenmesi*. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak
6. Ertunç, E. N. (2008). *Kaynaştırma Eğitimi Uygulanan İlköğretim İkinci Kademedede Görev Alan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Kaynaştırma Eğitimi Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Ve Sınıflarındaki Engelli Öğrencilere Bakış Açılarının Değerlendirilmesi*. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
7. Ferguson, D.L. ve Ralph, G.R. (1996). 'The changing role of special educators: A Development Waiting For A Change.' *Contemporary Education*, 68(1), 49- 51.
8. Garner, P. (1996). Students' views on special educational needs courses in initial teacher education. *British Journal Of Special Education*, 24(4), 176-179.
9. Click, H. M. ve Schubert, M. A. (1981). Mainstreaming: An unmandated challenge. *Educational Leadership*, 38(4), 326-329.
10. İzci, E. (2005). Sınıf öğretmeni adaylarının "özel eğitim" konusundaki yeterlikleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 106-114.
11. Karadeniz, G. (2002). *Özel Eğitim: Eğitimde Kaynaştırma (Entegrasyon)*. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
12. Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, (5)2, 1-13.
13. Kargın, T. (2003). Cumhuriyetin 80. yılında özel eğitim. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı: 160, Güz. <http://www.e-sosder.com/dergi/14106-114.pdf> adresinden 01/ 05/ 2008 tarihinde alınmıştır.
14. Kırcaali- İftar, G. (1998). *Özel Eğitim 'Kaynaştırma ve Destek Özel Eğitim Hizmetleri*. No: 561. Eskişehir.

15. Lindsay, G. (2007). Educational psychology and the effectiveness of inclusive education/ mainstreaming. *British Journal Of Educational Psychology*, 77(1), 1-24.
16. Nizamoglu, N. (1996). *Sınıf Öğretmenlerinin Kaynaştırma Uygulamalarındaki Yeterlikleri*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
17. Orel, A., Zerey, Z. ve Töret, G. (2004). Sınıf öğretmeni adaylarının kaynaştırmaya yönelik tutumlarının incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(1), 23-33.
18. Sarı, H. ve Bozgeyikli, H. (2003). Öğretmen adaylarının özel eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: karşılaştırmalı bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9, 183-203.
19. Sucuoğlu, B. ve Özokçu, O. (2005). Kaynaştırma öğrencilerinin sosyal becerilerinin değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 6(1), 41-57.
20. Sucuoğlu, B., Özokçu, O. ve Ünsal, P. (2004). kaynaştırma sınıfı öğretmenlerinin önleyici sınıf yönetimi becerilerinin incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 51-64.
21. Temel, Z. F. (2000). Okul öncesi eğitimcilerinin engellilerin kaynaştırılmasına ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 148-155.
22. Yıkılmış, N. (2006). *İl Millî Eğitim Yöneticilerinin Kaynaştırma Uygulamalarına İlişkin Görüş Ve Önerileri*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu.
23. Yıkılmış, A. ve Gözün, Ö. (2004). Öğretmen adaylarının kaynaştırma konusunda bilgilendirilmelerinin kaynaştırmaya yönelik tutumlarının değişimindeki etkililiği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 65-77.